Kooperatifçilik hareketleri

Manası anlaşılmayan iki kanuna dair

Yazan: **Ziyaeddin Fahri**

Son günlerdeki sosyal hareketlerimizi takib edenler, kooperatifçilikle alâkadar hâdise ve haberlerin çokluğunu farketmişlerdir. Yeni harbin tevlid ettiği ve daha da edeceği iktısadî buhranlar dolayısile gerek müstehliklerin, gerek müstahsillerin kendi aralarında ayrı ayrı toplanmaları lüzumu akla gelebilir. Maamafih Türk kooperatifçiliğinin kaydettiği son hâdiselerin böyle bir lüzumla alâkadar olduğu kat'iyetle söylenemez.

Bu hâdiseler nelerdir? Birkaçına işaret edelim:

Gazeteler, Ankarada kooperatifçilik etrafında ilmî ve pratik neşriyatta bulunacak bir mecmuanın intişar edeceğini haber veriyorlar. Aynı habere göre bu neşriyat, bir kısım Türk iktısadiyatçıları tarafından sevk ve idare edilecektir. Bilhassa mesken buhranını karşılamak için bir müddettenberi faaliyette bulunan, fakat beklenen faydalı neticeleri maalesef doğuramıyan bir Yapı kooperatifinin bulunduğu devlet merkezindeki bu neşriyat her halde çok hayırlı olacaktır.

Son haftalar zarfında İstanbuldaki Dokuma ve Yazma kooperatifi dedikodulu bir mevzu teşkil etti. Keza gazeteler, İstanbuldaki kooperatiflerden birinin kendi «firma» sını hususî ellere devrettiğini haber verdiler (1). Kooperatifçilik tarihinde misli hemen hiç mevcud olmıyan bu hareket, eğer doğru ise, bizdeki kooperatifçilik gaye ve terbiyesinin ne kadar yanlış anlaşıldığını gösterebilir. Ankaradan sonra Bursada da bir yapı kooperatifinin kurulduğunu, gene son haftanın haberleri arasında görüyoruz. Filhakika bir habere göre Bursada «hem şehrin imarına yardım, hem de ortakları kolay ve ucuz bir şekilde ev sahibi yapmak maksadile Ankaradaki Bahçeli Evler kooperatifine müşabih olarak bir Yapı kooperatifi kurulmasına karar verilmiştir.»

Gene son günlerin kooperatifçilik hareketlerinden olmak üzere Maarif Vekâletinin mektebler için neşrettiği «kooperatif yasası» zikre değer. Anlaşıldığına göre ortamekteblerimizde nümuneleri bir müddettir çoğalan kooperatifler bazan terbiyevî ve iktısadî gayelerinden ayrı hedeflerle idare edilmektedir. Maarif Vekâleti bunun önüne geçmek, mekteb kooperatiflerini, kooperatifçilik ruhuna uygun bir surette işletmek isteyor. Bu hususta Vekâletin gösterdiği endişe takdire şayandır.

Bütün bu hareketler içinde en mühimmini, bizce, genc iktısad profesörlerimizden Dr. Orhan'ın bu hafta neşrettiği «Bizde Kooperatifçilik ve Kooperatif Kanunlarımız» adlı etüdü teşkil eder (2). Muharrir, etüdün isminden de anlaşılacağı veçhile, evvelâ Türkiyede 1860 ta başlayan kooperatifçilik hareketinin toplu bir hulâsasını yapıyor. Bu hulâsada Dr. Orhan, aynı zamanda kooperatifçiliğin inkişafı için icab eden mütalealarını serdetmekten geri kalmıyor. Meselâ son günlerde gazetelerin verdiği garib bir haberin mevzuu olan İstanbul Belediye Memurları İstihlâk kooperatifi vesilesile pek haklı olarak şöyle diyor: «Bu sakat ve sahte teşekküllerin kooperatif isminden istifadeleri, bunların mazarratlarını teşdid etmekte ve bu sahada büyük bir terbiyeye muhtac halkımızın kooperatif teşekkülleri hakkında itimadsızlık, ihtiraz göstermelerini ve yerinde şüphe, tereddüd izhar etmelerini mucib olmaktadır.»

Etüdünün ikinci kısmında iki kanunun türkçe tercümesini takdim etmektedir. Bu tercüme meselesi belki hayreti mucib olur. Zira Türkiyede tanzim edilmiş iki kanunun türkçeye tercümesi ne demektir? Etüd sahibi, kanunların acayib bir lehçe ile yazıldığını, fakat bu lehçenin gerek köylü, gerek münevver bütün Türkler tarafından anlaşılmadığını kayıd ve şunu ilâve ediyor: «Alâkadarlardan işittiğimize göre kanunun mevzuuna dahil meselelerden dolayı mahkemeye intikal eden bir ihtilâfın hallinde, hâkimler, ihtilâfı hal için bu kanunlara müracaat etmişlerse de anlamamışlardır.»

Dr. Orhan, türkçeye tercüme ettiği bu iki kanunun asıl metnini de neşretmektedir. Metindeki şekilden rasgele aldığımız şu cümleler muharririn tercüme lüzumunu gerçekten haklı göstermektedir. Meselâ şu cümleye bakınız:

«Tarım satış kooperatiflerile birliklerinin ergeleri..... Yurd ürünlerinin standardlaştırılmasında üretmenlere çıkatçılara düşen ödevleri gerçekleştirmektir.»

Bu garib cümlenin ne demek istediğini muharririn tercümesinden öğreniyoruz:

«Ziraî satış kooperatiflerile birliklerinin maksadları... Yerli mahsullerin standardize edilmesinde müstahsillerle ihracatçılara düşen vazifeleri ifa etmektir.»

Bir cümle daha:

«Tarım kredi kooperatiflerinin gününde alınmıyan alacakları Ziraat Bankasının onamile kooperatif yönetim kurulunca her ortağın durumu ayrı ayrı incelenerek tümü veya birazı sonratılır (3).»

Bu ne demek? Mütercim, bu acib ve garib kelimelerin içinden nasıl çıkabilmiş, hayret ediyoruz. Meğerse kanun maddesi şunu ifade ediyor:

«Ziraî kredi kooperatiflerinin gününde tahsil edilemiyen alacakları, Ziraat Bankasının müsaadesile kooperatif idare meclisince her ortağın vaziyeti ayrı ayrı tetkik edilerek tamamı veya bir kısmı tecil edilir.»

Dr. Orhan bu tercüme işinde bir müsteşrikin yardımını gördüğünü de kaydetmektedir!

[illegible] zamanlarda kanunlarımızın lisa[illegible]nda birçok neşriyat yapıldı. Bu [illegible] göre ecnebi dillerden türk[illegible]len kanunlar yanlışmış (4). Kanunlarımızın lisanı mevzuubahs olurken bir de 1930-1940 arasındaki lisanî patolojiden müteessir olarak uydurma ve düzme bir lehçenin her nasılsa kanunlarımızın metnine kadar nüfuz edişini gözönünde tutmak lâzımdır. 1935 te Türk köylüsünün iktısadî kalkınması için tanzim edilen iki kooperatif kanunu, insana, sanki Türk köylüsü ve Türk münevveri anlamasın, kooperatifçilik terbiyesi intişar etmesin diye neşredilmiş hissini veriyor. Her devirde ve her zaman lisan hâdiselerile eğlenceli bir surette iştigal eden işsiz, güçsüz bir takım meraklı ve hevesli kimseler bulunur. Fakat bir devletin kanun metnini bu hevesler için tecrübe tahtası yapmak, affedilmez bir cürümdür. Gönül isterdi ki Dr. Orhan, Türk kanunlarının türkçe metinlerini istihza edercesine değiştiren ve bu metin içine «sorav», «ödel», «erge», «araç», «çıkat», «taptanmak», «saptanmak», «tarım», «üren», «tüm», «alınç», «ürün» ilâh.. gibi nesneler sokanın kim veya kimler olduğunu öğrenip resimlerile, isimlerile eserinde teşhir etsin. Çünkü ancak böyle bir teşhir sayesinde türkçeye ve bilhassa mukaddes Türk kanunlarının metinlerine karşı vaki olacak muhtemel müdahalelerin önüne geçilmiş olacak ve fantezistleri tokatlayan yesinden çok bahsedildiği, gerçekten bir «efkârı umumiye» yaratılacaktır.

Kooperatifçilikten, kooperatif terbimüstahsiller kadar müstehliklerin de iktısadî tesanüd bağile birbirlerine bağlı bulunmalarının şiddetle icab ettiği bir zamanda, kooperatif kanunlarımızı, Türk köylülerine, bilhassa bu kanunlar üzerinde düşünecek hukukçu ve iktısadcı genclere tabiî bir türkçe ile sunan genc iktısadcı Dr. Orhanı, tam zamanında ifa ettiği bu hizmetten dolayı, candan tebrik etmek lâzımdır.

Bu vesile ile şunu da söyleyelim: Kanunlar ne kadar şerh ve tefsir edilirse edilsin, dalma asıl metinlerile gözönünde bulundurulmalıdırlar.

Ruha sadakat, hiç bir zaman lâfızlara arka çevirmek için bahane teşkil edemez. Bunun için alâkadar makamlar, bu iki kooperatif kanununun resmî metnini derhal tabiî türkçeye kalbetmek için harekete geçmelidirler. Kooperatifçilikle alâkadar mevki ve şahısların anlattıklarına göre gerek köylüler, gerek idareciler ellerindeki resmî kanun metni karşısında istemiyerek, bazan gülerek birer lisâniyat âlimi edası takınmağa, meselâ «üren», «ürün» veya «ödel» gibi türkçeden başka her lisana çalan garibeleri anlamağa gayret ediyorlar! İktısad Vekâletile Ziraat Bankasının bu ciheti gözönüne alarak ya iktısad doktoru Dr. Orhanın tercümesini, yahud tabiî türkçe ile yapılacak başka bir tercümeyi resmî metin olarak bir an evvel ilân etmeleri ve acayib hecelerle dolu kanun metnini, kanunî mevzuatımızdan hemen tardeylemeleri icab etmektedir, kanaatindeyiz.

Ziyaeddin FAHRİ

(1) Bk. Cumhuriyet gazetesi, 20/2/1941.

(2) Dr. Orhan: Bizde Kooperatifçilik ve Kooperatif Kanunları, İş, N. 26, Üniversite kitabevi, 1941.

(3) Bu vesile ile her iki kanun metninin lisaniyatçılar, ruhiyatçılar ve sosyologlar için olduğu kadar türkçenin hakikî sahibi olan muharrirler ve sanatkârlar için de alâka ile yoklanacak bir patoloji vesikası olduğunu söyleyelim. Türkçeleştirenler, her şeyden önce türkçeye vâkıf olmıyan, türkçenin lisanî ve bediî selikasına sahib bulunmıyan bir takım gösterişçi neofitlerdir. Zira meselâ «ifa» yerine «yapmak» dururken manası başka olan «gerçekleştirmek», «tecil» yerine «geriletmek» dururken «sonratılmak!!» ilâh... kullanılmasını başka türlü tefsir imkânsızdır. Bu sırada lisan meseleleri hakkında «Cumhuriyet» te ders verici bir makale silsilesi neşreden muhterem hocamız Mustafa Şekibin, gayritabiî lisan hâdiselerini izah için bilhassa bu iki kanun metnini ele alması faydalı olur.

(4) N. A: Medenî kanunumuzda tashih zaruretleri, Cumhuriyet gazetesi, 20/11/1940.

Havacılık bahisleri

İstilâ teşebbüsünde en müessir silâh

Yazan: **Arif Ahıskal**

Almanyanın istilâ teşebbüsünde kullanacağı ve hazırlamakta bulunduğu silâhlardan bahsedildi. Bu arada İngiliz anavatan müdafaasının şiddetle mukabele edeceği taraflar da az çok izah edilmeğe çalışıldı. Bilhassa istilânın büyük tehlikesi havadan sezildiğine güre, çetin mukabelesinin de havadan olacağına işaret edilmişti. Kütle halinde taarruza geçecek bombardımancılara, kara birliklerini indirecek nakliyecilere, paraşütçüleri serpecek hava remorklarına, bütün bunları himayesine alacak pike bombardıman ve av tayyareciliğine karşı duracak ve tam bir mukabele ve müdafaa tabiyesi kurabilecek silâh acaba hangi vasıta olacaktır.?.

Gecelerin ve muayyen mevsim karanlığının körlüğünden istifade edileceği zamanlarda büyük kıymet kazanan ışıldaklar, düşman akınlarının tevcih edildiği istikametlerde aşılmaz baraj ateşini bin beş yüz metre irtifadan on iki bin metre yüksekliğe kadar bir duvar halinde uzanan seri ateşli ve kudretli havaya karşı müdafaa topları, bin beş yüzün altından uçacak paraşütçü tayyareler ve plânör remorklara müessir olacak büyük çaplı ve dört namlulu makineli tüfekler, hasım akınlarının tesirini azaltacak yüksek irtifalardan uçmayı mecburî kılan baraj balonları ve nihayet müdafaanın en aktif vasıtası olan av tayyareleri var.. Acaba bunlardan hangisi daha müessirdir ve mukabelesinde muvaffak olur?.

Memleket içi ve topraklar üstünde müdafaaya başvuran bütün bu tedbirler ve vasıtalar yanında mukabelenin taarruz kısmını başaracak olan bombardıman tayyarecileri de müdafaaye yardım edemezler mi? Alacakları neticenin istilâ tarruzu üzerindeki tesiri ne ola - bilir?.

Hasım havacılığın kütle halinde taarruzlarında ve memleket içerlerine doğru akışlarında görülen zarar ve ziyan davası yanında istilâya teşebbüs hareketi ehemmiyet kazanmaktadır. Yalnız şu var ki bir buçuk senedir Büyük Britanya adaları üzerine yapılan baskınlar, hava müdafaasının noksan mekanizmalarını hissettirmiş ve alınacak tedbirlerin tekemmülüne vesile olmuştur. Gece akınlarının gündüz taarruzlarından daha az zayiatlı oluşları da istilâ teşebbüsünün havadan başarılacak kısmına ya gece karanlığından istifade ederek baş vurmak, yahud da mevsim ve meteoroloji hâdiselerine uyarak akmak fikrini aşılamış olabilir.

Büyük Harbin istatistikleri göster - miştir ki: Yerdeki müdafaa vasıtalarının ve bunlar arasında en müessir bir silâh olarak göze çarpan hava topunun isabet ihtimali çok zayıftır. Büyük Harbin onbinde bir olan kısır muvaffakiyet nispeti günün otomatik nişangâhlı ve seri ateşli otuz dokuz milimetrelik topları sayesinde az çok verimli bir hale getirilmiştir. Fakat, gene nişan ve atış güçlüğü ortadan tamamile kaldırılmış değildir. Merminin ilk hızı 914 e nazaran artırılmış ise de, tayyarenin de hızı bir kaç fazlası ileri geçmiştir. Bu halde de hava bataryalarının isabet ihtimalleri dört bin metrenin üstünden uçan seri tayyarelere karşı binde birin fazlasına erişememiştir. Bu nispet son hava harblerinde alınan neticelere göre verilmiş bir hükümdür. Yoksa, talim ve deneme sıralarında ve bilhasa bin beş yüz metreden uçan tayyarelere karşı yapılan nisbî atışlarda, isabet ihtimallerinin seksen altıda bire kadar indirildiği görül - müştür. Fakat bu isabet nispeti yer müdafaasının tam ölçüsü değildir..

Makineli tüfeklerin müdafaa tabiyesi ise bin beş yüz metreden alçaklarda uçacak tayyarelere karşı müessir neticeler elde eder. Büyük bir baskın halinde de tayyarelerin bu irtifadan uçacaklarını tasarlamak güçtür.

Işıldakların yardımcılığı geçmiyen müdafaası. baraj balonlarının hareketsiz ve tesadüfe bağlı olacak muvaffakiyetleri gözden geçirilince, havadan olacak baskınlara karşı en iyi tedbirin gene hava silâhı olan tayyarelerle mukabelede olacağını meydana çıkarır..

Cephelerde elde edilen muvaffakiyetlerin ve hava muharebe istatistiklerinin tetkikinde görülür ki, tayyarenin tayyareye karşı savaşması sonunda kazanılan muvaffakiyet yüzde seksendir. Hava bataryalarının bir tayyare düşürmesine karşılık, av tayyareciliği on zafer kazanmıştır. Bu netice bize, tayyareye karşı müdafaa silâhının gene tayyare olacağını açıkça gösterir..

Tayyareciliği iki sahada kullanmak zarureti doğacaktır. Biri av tayyarelerile düşman istilâ akınlarını karşılamak, diğeri de bombardıman tayyarelerile taarruz ederek müdafaayı düşman top - rakları üzerinde yapmaktır. Av filolarının tedafüî hareketleri, bombardıman guruplarının taarruzî müdafaasile birleşince, hasım havacılığının istilâ te - şebbüsünde oynıyacağı rol iki cepheden baltalanmış olacaktır.

Amerikan sanayiinin şimdiye kadar İngiltere İmparatorluk hava filolarına verdiği av tayyareleri, Büyük Britanya adasının çevresini koruma gayelerini istihdaf ediyordu. Bundan sonra vereceği bombardıman tayyareciliği ise, İngiltere İmparatorluğunun yanında cihan sulhunun müdafaası maksadile taarruz tabiyesini tatbik edecek silâh olacaktır. Müdafaa sadece tedafüî değil, daha ziyade taarruzî hareketle imkân dahiline girer. Havadan olacak bir istilâ teşebbüsünde ise en iyi müdafaa silâhı, hasma saldıracak bombardıman tayyareleri ve hasmı püskürtecek av tayyareleri olacaktır. Bu da şüphe götürmez bir hakikattir.

A. AHISKAL

Şehir ve Memleket Haberleri

Suraski ticarethanesinin mümessilleri tevkif edildi

Bu mağazada yüzde yüz yirmi kârla mal satıldığı ve Alman mallarına İngiliz damgası vurulduğu neticesine varıldı

«Suraski» ticarethanesinin geniş ölçüde kumaş ihtikârı yaptığı ve bu suretle millî korunma kanununa muhalif hareket ettiği kaydile, geçenlerde başlıyan tahkikat, İstanbul Cumhuriyet müddeiumumiliğince ehemmiyetle derinleştiriliyordu. Müddeiumumî muavini Fethi Sezai tarafından esaslı ve etraflı surette yapılan hazırlık tahkikatı, dün sabah tekmillenmiştir. Hazırlık safhasında tekrar tekrar ifadeleri alınan «Suraski» ticarethanesinin kanunî vekili ve mümessili Rumanya tebeasından Rubin oğlu Soye Moskoviç'le müdürü Türkiye tebeasından Baruh oğlu Pinhas Reytan, dün akşam Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesine gönderilmişlerdir. Müddeiumumilik, bunların sorguları yapılarak tevkif edilmelerini istiyordu. Hâkim Reşid Nomer, her ikisini de sorguya çektikten sonra, haklarında tevkif müzekkereleri kesmiştir. Maznunlar, dün akşam saat yirmide İstanbul tevkifhanesine yollanmışlardır.

Sultanhamamındaki bu ticarethanenin, muvazaa yolile satış yapıp kumaş fiatlarını haddinden fazla artırdığı, üstelik Alman malı kumaşlara İngiliz malı imiş gibi etiket koyduğu, tahkikatın başlıca iki cephesidir. Ve tekmillenen tahkikat neticesinde, bu şekilde hareketle 40,000 liralık satışta 15,000 lira haksız kâr elde etmenin gözetildiği neticesine varılmıştır. Tetkikatla, kumaşların derece derece 100 de 100 ve hattâ 100 de 110 ve 120 kârla satışa çıkarıldığı ve kısmen de satıldığı, öğrenilmiştir.

Daha tahkikatın başlangıcında, şimdi İngilterede bulunan «Suraski» kardeşlerden Bernar'la Vilyam'ın bu kumaş ticarethanesile doğrudan doğruya alâkaları olduğu, buna rağmen kendilerini komisyoncu gibi gösterdikleri ve İngiltereden satın aldıkları kumaşlara kendi paylarına komisyon ücreti kattıkları tespit olunmuştur. Bu oyunla, kumaşların maliyet fiatları fazla göründüğü ve işin içyüzünde kâr nispetinin fazlalaştığı anlaşılmıştır. Vaziyetin teferrüatlıca tetkikinde tespit olunanlara göre de, satıştaki muvazaada, meselâ, aynı ticarethaneye mensub olduğu halde aynı yerde müstakil olarak ticaret yaparmış gibi görünen bir başkasına, metresi 7 buçuk liradan mal edilen bir kumaş, görünüşte toptan fiat üzerinden 13 buçuk liraya satılmış ve muvazaa mucibince perakendeci olan satıcı, fiat murakabe komisyonunun kabul ettiği 100 de 25 kârı da satışta kumaşa zammedince. fiat 16 buçuk liraya çıkarılmıştır. Aslında aynı ticarethanenin elinde olan ve kalan mal, gûya toptancıdan perakendeci eline geçerek, kat kat fiat edinmiş, neticede de katmerli kazanc ele geçirilmiştir. Aynı mağaza içerisinde, kurnazca düşünülmüş böyle bir zahirî ikilik icadile yürütülen muvazaa, gene aşağı yukarı 40,000 liralık satışta meşru olmıyan 15,000 lira kâr temini maksadında, bilhassa rol oynamıştır. Her iki cepheden de, adliyece daha balşangıcda belirtilen ihtikâr vaziyeti, hazırlık tahkikatı derinleştirildikçe daha sarahat kesbettikten başka, türlü delil ve emareler bir araya getirilmiştir.

Sorguya çekilen maznunlara gelince, bu iddialara karşı ne diyecekleri sorulunca, gerek muvazaayla fiat artırmayı, gerek Alman malını İngiliz malı yerine sürmeyi inkâr ederek, bu inkârlarında ısrarla durmuşlardır.

Hazırlık tahkikatı tekmillendiğinden, tahkikat dosyası müddeiumumilikçe İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesine verilecektir. Mevkuf maznunların muhakemelerine pek yakında başlanacaktır.

Çöp fırını işe yarıyor

Belediye, Mecidiye köyünde fırın yaptıracak

Şehrin çöplerini yakmak üzere Edirnekapıda bir çöp nümune fırını inşa edildiğini ve ilk tecrübelerin iyi neticeler verdiğini yazmıştık. Fırında yaş sebze ve yaş meyva yakma tecrübesi de yapılmış, ince biraz kömürtozu karıştırıldığı takdirde bunların da kolayca yandığı görülmüştür. Nümune olarak inşa edilen belediye çöp fırını tamamen müspet netice verdiğinden bu fırınların daha mükemmel bir malzeme ile inşası takarrür etmiştir. Bunların proje ve keşifleri belediye imar müdürlüğü tara - fından hazırlanacaktır. İstanbulun günlük çöpü 40 tondur. Edirnekapı ve Mecidiye köyünde inşa edilecek iki çöp fırınında mühim miktarda çöp imhası kabil olabilecektir. Belediye reisliğinin kararlaştırdığı şekle göre fırınlarda yakılmasına imkân olmıyan çöpler de şimdiği gibi denize dökülecektir.

İnşaat molozlarının çöplere karıştırıldığından şikâyet eden çöp müteahhidi çöpten sayılamıyacak molozları denize dökmek istememiş, çöpün tarifine lüzum hasıl olmuştur. Belediye ile müteahhid arasında yapılan bir görüşmeden sonra çöpün tarifine imkân hasıl olarak inşaat molozlarının çöpten madud olmadığı neticesine varılmıştır. İnşaat molozla - rının çöplere karıştırılması çöp fırınları için de zarar verebilecek mahiyettedir.

Gardenbarda bir cinayet işlendi

Salim Kurd isminde bir adam, sevgilisini öldürdü

Dün gece saat yirmi ikide Beyoğlunda Gardenbarda bir cinayet olmuştur.

Salim Kurd adlı biri, tanıştığı ve kıskandığı Mükerrem Sevinc isminde genc bir kadını rovelver kurşunlarile kanlar içerisinde yere sermiştir. Mükerrem Sevincin Karagümrükte Kabakulak sokağında 47 numarada oturduğu, İslâm isminde birisinin kızı olduğu ve 24 yaşında bulunduğu öğrenilmiştir.

Dört yerinden ağır surette yaralı olarak Beyoğlu Belediye hastanesine kaldırılan genc kadın, dün sabah ölmüştür. Yapılan muayenede, sağ ve sol bacaklarında birer, sol kolunda bir ve karnında bir kurşun yarası görülmüştür. Bilhassa karındaki yara, ölüme sebeb olmuştur. Adliye hekimi Hikmet Tümer, cesedi muayene etmiş, gömülmesine ruhsat vermiştir.

Salim Kurd hakkında takibata baş - lanmıştır.

ŞEHİR İŞLERİ

Florya plâjlarına otobüs

Belediye, şehirden Florya plâjlarına otobüs veya vapur işletilmesi imkânı olup olmadığını tetkik ettirmektedir.

İstinye - Emirgân yolu

İstimlâk muamelesinin uzaması yüzünden inşaatı iki senedenberi ikmal edilemiyen İstinye - Emirgân asfalt yolunun inşasına mâni olan hususat bertaraf edildiğinden bu sene mezkûr şose tamamile ikmal edilmiş olacaktır.

İKTISAD

Dünkü ihracat

Dün 532 bin liralık ihracat yapılmış, Rumanyaya zeytin, Almanyaya nohud ve kuşyemi, Amerikaya porsuk derisi ve ham deri gönderilmiştir.

Macaristana gönderilecek deriler

Macaristana eski anlaşma mucibince ve bakiye kalan hesablara göre 300 bin liralık deri verilecektir. Muayenesi tamamlanan derilerin yakında sevkine başlanacaktır.

Şapka ve kıravat fiatları

Fiat Murakabe bürosu, boyunbağı ve şapka fiatlarını tetkik etmektedir.

Şapka fiatlarında her hangi bir yükseliş görülmemiştir. Çünkü, şapka satan müesseseler arasında şiddetli bir rekabet mevcud bulunduğundan fiatlar bilâkis düşüktür.

HEM NALINA MIHINA

Atlantik meydan muharebesi

Atlantik meydan muharebesini, İngilizler, bu harbin en mühim mücadelesi addediyorlar ki bunda haksız değildirler. Çünkü İngiltere ile Amerika, bu meydan muharebesini kaybederlerse, mağlûb olurlar. Hem de telâfisi imkânı olmıyan bir şekilde. Bu takdirde partiyi muhakkak Almanya kazanır. Onun içindir ki İngiliz ve Amerikan devlet adamlarının gözleri Atlantiğe dikilmiştir. Alman denizaltı gemileri, tayyareleri ve korsan kruvazörleri, Amerikadan ve dünyanın diğer taraflarından İngiltereye gelen iaşe maddeleri, harb malzemesi ve ham maddelerin İngiliz limanlarına varmasını, esaslı surette ve uzun müddet men'e muvaffak olamamaları bu meydan muharebesinin birinci muvaffakiyet şartıdır.

Amerika bunu anlamıştır ve onun içindir ki henüz topyekûn bir kararla Atlantik harbine topyekûn bir şekilde iştirak edememiş olmakla beraber, her gün biraz daha bu hedefe doğru adımlar atmaktadır.

Anlaşılan Amerika, ancak kendi harb sanayii fabrikaları tam verimle çalışmağa ve Amerikan hava ve kara orduları müessir bir surette müdahaleye hazır olduğu zaman bu topyekûn kararı verecektir. Amerika devlet adamlarının demokrasi prensiplerine tamamile bağlı olmaları, onları diktatörler gibi, en kısa yoldan hedefe yürümekten menediyor. Bununla beraber, Amerikan harb gemlierinin İngiltereye giden nakliye vapurlarına Amerika sahillerinden 3000 kilometre mesafeye kadar refakat etmeleri ve İngiliz harb gemilerine düşen refakat sahasını daraltmaları çok mühim bir adımdır. Almanlar, harb mıntakasına girecek her gemiyi torpilleyeceklerini söylemekle beraber, Amerikanın harbe müdahalesine meydan ve sebebiyet vermemek için, bütün gayretlerini İngiltere etrafındaki mıntakaya teksif ederek Amerikan harb gemilerile çatışmaktan içtinab edeceklerdir. Bu arada, Amerikalıların ne dereceye kadar ileri gideceklerini anlamak için, Alman denizaltıları Amerika harb gemilerinin himaye ettiği kafilelere dahil ticaret gemilerinden birkaçını tecrübe için torpilleyebilirler; fakat böyle bir tecrübe yaparken Amerika harb gemilerine taarruz etmemeğe de itina edecekleri tabiidir.

Atlantik meydan muharebesinde, bu son tedbir de kâfi gelmediği takdirde, Amerikanın nakliye kafilelerini tâ İngiliz limanlarına kadar götürmek kararını vermesi lâzım gelecektir. O zamana kadar geçecek birkaç ay içinde de, Amerikan sanayii daha büyük verimle çalışmağa başlamış bulunacaktır; resmî Amerika makamlarının harbe girmekten pervası kalmıyacak, Amerika efkârı umumiyesi de, o vakte kadar, harbe büsbütün imale edilmiş olacaktır.

Bütün bu uzun süren hazırlıklar ve alıştırmalar, gerçi Amerikan demokrasisinin icablarıdır amma İngiltereye pahalıya mal olmaktadır.

İaşe müdürlüğü

İaşe umum müdürlüğüne bağlı İstanbul İaşe müdürlüğü yakında faaliyete geçecektir. Kadronun tanzimi işi tamamlanmıştır. Bu teşkilât yalnız iaşe işile uğraşacaktır.

Tarihî mezar taşı müzesi

Topkapı mezarlığının, tarihî mezar taşı müzesi haline konacağı yazılmıştı. Belediye reis muavinlerinden Lûtfi Aksoy, dün Müzeler Umum müdürü Azizle birlikte Topkapı mezarlığına giderek tetkikatta bulunmuşlardır. Burada mezarlıklardan toplattırılarak ayrı bir yere konulmuş olan mezar taşları gözden geçirilmiştir. Maarif Vekâleti, Müzeler müdürlüğü, mezarlık içinde tarihî mezar taşı müzesi vücude getirilmesinde bir gûna mahzur olmadığını Belediyeye bildirmiştir. Taşların tasnifile meşgul olmak üzere Belediye ve Evkaftan birer mütehassıs istenecektir.

Küçük hikâye

Eski bir sızı

Mükerrem Kâmil Su

Pirayenin mektebi bitirmesi şerefine verdiği çayda gülmüş, eğlenmiş, dansetmiş; genc kalblerinin ve kafalarının seçtiği değişik mevzular üzerinde dolaşmışlardı. Şimdi yeni filme alınan Hülleci üzerinde konuşuyorlardı. Bazısı Reşad Nurinin piyesindeki muvaffakiyetinden, bazısı da filimdeki san'atkârların kabiliyetlerinden, mimiklerinden ve seslerinden bahsediyorlardı. Hepsi de Osmanlı içtimaî hayatındaki bu feci yarayı iğrenc bulmakta birleşiktiler. İçlerinde mollaları alaya alan; meçhul bir kadının bir gecelik hayatına giren adamın vaziyetini teşrih eden ve asabî, egoist kocanın o müthiş geceyi geçirinciye kadar düştüğü gülünc hallere kahkaha atanlar vardı.

Piraye dudaklarını bükerek:

— Ben asıl bu yüz kızartıcı hale tahammül eden kadını mazur göremiyorum, dedi. Bu ne miskinlik canım? Kendilerini ne diye maskara ederlermiş acaba? Eski kadınların çoğu budala imiş doğrusu Ben olsam evlilik hayatını bu safhaya döken erkekten öyle bir intikam alırdım ki...

Hepsi bir şey söylediler. Münakaşa uzadıkça uzadı. Vakit epey ilerlemişti. Misafirler gülüşerek, şakalaşarak çay sofrasını tekettiler ve gittiler.

Annesi tesadüfen bu konuşmanın bir kısmında bulunmuş, kızının düşünüş tarzını ve hükmünü duymuştu. Kalbinde tuhaf bir sızı, bir burkulma vardı. Hislerinde hüzünlü bir çırpınış husule gelmişti. Dimağı arzulanmıyan bir maziye ve elem veren hatıralara çekilmiş olmanın perişanlığı içinde idi.

Kızını çok seviyordu Onu yetiştirmek için hiç bir fedakârlıktan geri kalmamıştı. Onun duru bakışlı gözlerine, doğruya meylederek en güzel yolu bulmasına dikkat ettiği kalbine bir gölge düşürmekten daima çekinmişti. Bu çekinişledir ki, ona maziden, ömrünün o müthiş gecesinden asla bahsetmemişti. Fakat şimdi bir kuvvet onu itiyor, artık olgun telâkki ettiği kızına her şeyi apaçık anlatmanın zamanı olduğunu fısıldıyordu. Anne bu sese uydu ve Pirayeyi karşısına alarak konuşmağa başladı:

— Eski kadınların çoğunu itham ettin yavrucuğum, diyordu. Bir takım yüz kızartıcı hallere boyun eğmelerini onların miskinliklerine verdin. Bazılarının çaresiz, himayesiz, yaşadıkları cemiyet içinde iyi yetiştirilmemiş, ürkek ve beceriksiz oldukları için bu feci hale düşebileceklerini kabul etmek istemedin. Halbuki, çocuğum, halbuki onların çoğu birer zavallı idiler. Onları muahaze etmekten ziyade, bence, onlara acımak lâzımdır.

Genc kız annesinin niçin bu mevzu üzerinde durduğunu ve neden bu derece mahzun olduğunu merak etti. Bir şeyler sormak ihtiyacı ile kıpırdayınca öteki hafif bir işaret yaptı ve:

— Annemle babam «biraz yaşı geçkin ama, böylesi kadın kıymeti bilir.» düşüncesile henüz on dört yaşımda iken beni yaşlı, huysuz bir adamla evlendirdiler, dedi. O zamanın âdetlerine uyarak kına gecesi, gelin hamamı, koltuğu falanı ile yabancı bir erkeğin hayatına girdim. O tarzda yetiştirilmiştim ki, büyüklerime itiraz etmeği, hislerimi açığa vurmağı hayalime bile sığdıramazdım. Bir kaç yıl onunla yaşadım ama ben o evdeki hayata yeryüzünün cehennemi desem gene çektiklerimin bir kısmını ifade etmiş olmam. Daha sokak kapısının halkasına dokunurken kapı açılmazsa avaz avaz haykırır; yemek biraz fazla ısınmışsa sahanı sofradan fırlatır ve geceleri kollarım uyuşuncıya kadar dizlerini oğdurduğu sıralarda yorgunluğa dayanamayıp da uyukladığımı görürse: «Karı seni alimallah boşarım!» diye üstüme yürürdü.

«Karı seni boşarım! Karı seni boşarım!» Ah bu tehdidlerden, bu katlanılmaz hakaretlerden nasıl bıkmış usanmıştım. Bir gece gene her zaman olduğu gibi sudan bir bahane ile azmış kudurmuştu. Ben de bir insandım. Ben de bir kalb taşıyor, ben de gurur ve izzetinefsin ne demek olduğunu biliyordum. Artık tahammülüm tükenmişti.

— E... Efendi, ama çok ileriye varıyorsun! diye isyan edecek oldum.

Sen misin buna cüret eden? Artık kudurmuş bir hayvandan farkı yoktu. Tekme ile tokatla vücudümde çürütmedik yer bırakmadı. Sonunda elini saçlarıma dolayarak:

— Seni talâkı selâse ile boşadım, diye sokağa attı.

Gürültüyü mahallede duymıyan kalmamıştı. Herkes yataklarından fırlıyarak pencerelere üşüşmüştü Sokağa çıkanlar bile vardı. Rezil olmuştum. Âleme çıkacak yüzüm kalmamıştı. Komşulardan biri beni evine götürdü, geceyi baygın bir halde orada geçirdim. Ertesi sabah babam gelip beni aldı. O kadar müteassıb bir adamdı ki, bu yürekler parçalayan halime karşı ancak bir parça müteessir olmakla kaldı. Annem ağlaya ağlaya vücudümdeki berelere ilâclar yaptı. Günlerce ateşler içinde yattım. Durmadan o müthiş geceyi sayıklıyordum. O yüz kızartıcı hâdiseyi bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Meğer daha gülünc, daha feci, daha berbadı ile karşılaşmam mukaddermiş...

Bir gün annem beni karşısına aldı, hüllenin ne demek olduğunu uzun uzun anlattı. Zalim kocam böyle istiyordu. Müteassıb babam bunu kabul ediyordu. Annem boynunu bükerek çaresizliğimizi anlatmağa çalışıyordu. Aczimi, çürük bir cemiyetin küflenmiş âdetlerini bir başıma yenemiyeceğimi idrak ederek gözlerimden yaşlar döküle döküle emirlerine boyun eğdim. İçim kan ağlıyordu...

***

Gece odama giren yabancıya korkudan, utancdan bir türlü bakamıyordum. Bütün vücudüm titriyordu. Elim ayağım buz kesilmişti. Hâlâ dinmek bilmiyen gözyaşları ile yüzüm sırsıklamdı.

Yumuşak, şimdiye kadar ne babamın, ne de öteki canavarın sesini kat'iyyen hatırlatmıyan tatlı bir ses:

— Oturmaz mısınız, diye hitab etti ve sonra yer gösteren bir gölgeyi hayal meyal farkettim. Utanc ve zavallılığıma kendi kendime acınma beni bitirmişti. Kukla gibi işaret edilen sedirin bir ucuna iliştim. O da biraz ileriye oturdu. Uzun uzun sustuk Ara sıra dışarıdan asabî öksürükler, oflamalar, puflamalar ve bir takım mırıltılar işitiliyordu. Odanın havasını benim bir türlü tutmağa muvaffak olamadığım hıçkırıklar sarmıştı.

Öyle bedbahttım ki, ölüm bu halin yanında güler yüzlü kalıyordu...

Bilmem bu vaziyet ne kadar devam etti Bir aralık onun bana bir şeyler sorduğunu farkettim. Ertesi sabah gene öteki ile başlıyacağım yeni hayata arzulu olup olmadığımı anlamak istiyordu galiba...

Ürpererek başımı kaldırdım. Ömrümde ilk defa gördüğüm sıcak, aydınlık bir yüzle ve bir çift altın bakışla karşılaştım. Varlığımı altüst eden fırtınayı uzun boylu izah etmeme lüzum kalmadı. Sedirin iki ucunda, yüreklerimize akıp giden duyguların dilsiz hamleleri içinde sabahı bulduk.

Ertesi gün o beni kanunun önünde sonuna kadar müdafaa etti. Bir sürü münakaşalar, patırtılardan sonra ötekinin mülevves hayatına döneceğime; gecenin başlangıcında beni dehşete düşüren, iğrendiren yabancının, o temiz ve yüksek insanın evine gittim.

Hayatımın garib bir şekilde başlayan bu ikinci safhası beni refaha, huzur ve saadete ulaştırdı Piraye. Sen ömrümün bu aydınlık devresinde yetiştin. Beni bu emniyet ve iyilik dünyasına kavuşturan o yabancıya aid hislerim günden güne inkişaf etti O ana kadar tanımadığım duyguları onun şefkatler, temizliklerle dolu yüreğinde buldum. Havayı ve güzel şeyi onda gördüm, ondan öğrendim.

Genc kız sararmıştı. İkisi de ağlıyorlardı. Piraye annesine, o feci geceyi öğrenmekten gelen bir nefretle baktı, baktı. O zamanki tecrübesiz, zayıf ve iradesiz küçük kadını şimdi bütün ruhu ile anlıyor ve ona hak veriyordu.

Kalbinden kopup gelen coşkun bir sevgi ile bu ihtiyar anneye sokuldu. Yüzünü, onun cana yakın yüzüne yaklaştırdı. Aziz ve sevgili ellerini sevdi, okşadı, öptü.

Bu baştan başa his ve hüzün sahnesini dışarıdan gelen tatlı, yumuşak bir erkek sesi çabucak değiştirdi:

— Neredesiniz çocuklar, size müjdem var, müjdem!..

Genc kız babasını karşılamak üzere rüzgâr gibi odadan çıktı... Anne de gözlerinin yaşını kuruladı.

BULMACA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									■
2				■					■
3						■			
4								■	
5				■					
6								■	
7			■					■	
8					■	■			
9		■							

Soldan sağa:

1 — İranın en meşhur şehirlerinden. 2 — İcra, Anatole France'ın meşhur bir eseri. 3 — Büyü, insan eti sevenin yarısı. 4 — Bir çeşid dolandırma. 5 — Kara parçalarından, bir şeye değerinden fazla para isteme. 6 — Büyük anne olma san'atı. 7 — Nota, doğduğu yeri ziyaret. 8 — Bir ot, ters çevirirseniz «köle» olur. 9 — Zerzevat satan.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Etekliklik. 2 — Çift bayağı beygir (üç kelime). 3 — Atın bir yürüyüş tarzı, sahib. 4 — Vilâyet, arabca kelimelerin doğru okunmasına yarayanlardan. 5 — Mufassal. 6 — Şikârın tersi, iğri. 7 — Kara renkte müstahkem mevki (iki kelime). 8 — Bir peygamber, nihayet. 9 — Memnuniyetsizlik gösteren.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	P	E	R	A	K	E	N	D	E
2	A	L	E	L	A	C	A	İ	P
3	L	E	K	E	L	E	N	M	E
4	M	■	A	V	A	L	■	A	T
5	İ	S	T	İ	F	■	A	G	■
6	Y	E	■	■	A	L	P	■	İ
7	E	R	İ	Ş	T	E	■	A	Z
8	■	İ	K	İ	■	V	A	L	İ
9	İ	N	A	N	M	A	Y	A	N

Çukurovada ekilen pamuk

Adana (Hususî) — Bu sene ekilen pamuk sahasının tespiti hakkında ticaret odası tahmin bürosu tarafından kazalarımıza ve köylerimize matbu cetvelleri dağıtılmıştır. Yakında doldurulacak olan bu cetvellere göre vilâyetimizden nekadar arazinin pamuğa tahsis edildiği anlaşılacaktır.

İstanbul Borsası, 2/5/941

Londra	1 Sterlin	5,24
Nevyork	100 Dolar	132,20
Cenevre	100 İsv. Frc.	30,70
Atina	100 Drahmi	0,9975
Madrid	100 Peçeta	12,2375
Yokoha.	100 Yen	31,1375
Stokholm	100 İsveç K.	30,745
ESHAM VE TAHVİLÂT		
İkramiyeli Ergani %5 1933	19,—	19,05
Sıvas - Erzurum I.		19,38

MUSİKİ

Konservatuar orkestrasının son konseri

Geçen gün Fransız tiyatrosunu dolduran güzide kalabalık, Konservatuar orkestrasının son konserini her zaman olduğu gibi hararetle alkışladı. Türlü mahrumiyetler içinde çalışan birkaç idealistin seneden seneye tekâmül yolunda ilerlettiği bu kıymetli müessesemizin her muvaffakiyeti, bütü san'at âşıkları için ancak bir sevinc kaynağı olabilir. Konseri dinleyenler arasında sayın Valimiz de hazır bulunuyordu. Bu hâdise, musiki dostlarını ayrıca sevindirdi. Muhterem selefi Muhiddin Üstündağ tarafından kurulan ve senelerce cidden takdire lâyık bir ihtimamla muhafaza edilen bu müesseseye karşı şimdiki Valimiz Lûtfi Kırdarın aynı alâkayı göstermekte devam etmesi, yalnız musiki dostlarını değil bütün vatandaşları sevindirmek lâzımdır. (Gidenin yaptığını gelen bozar) zihniyeti artık tarihe karışıyor demektir.

Konser programı zengin ve çeşidliydi. Gluck'un Iphigenie en Aulide uvertüründen sonra Bach'ın meşhur mi majör keman konsertosunu Âli Sezinden dinledik. Türkiyenin en tatlı yay çekeni olarak tavsif edebileceğimiz bu kıymetli san'atkâr geçen akşam cidden mutaddan daha üstündü. Muhiddin Sadakın idaresinde canlanan orkestra ile yaptığı dialogue'lar dinamik ve tam manasile Bachvâri oluyordu. Asabiyetten ileri gelen bazı sür'atli koşmalar eserin umumî ahengini aksatacak derecede değildi.

Haydn'ın do minör symphonie'sini orkestra çok güzel çaldı. Başında Muhiddin Sadak gibi enerjik ve heyecanlı bir şef olduktan sonra zaten başka türlü çalmasına da imkân yoktu. Nefesli sazların mükemmelliği bilhassa dikkate çarpıyordu. Yalnız, âcizane kanaatimce andante lüzumundan biraz fazla ağır gibiydi. Bu yüzden tema renklerini kâfi aydınlıkla göstermek mümkün olamadı.

Brahms'ın Naenie'sinde ve gene Haydn'dan La Tempesta'da İstanbul Konservatuarı Korosunu da dinledik. Bizzat Muhiddin Sadakın hazırladığı bu teşekkül, şehrimiz için cidden bir kazancdır. Sesler birbirlerine nazaran müstakil ve parlak, orkestra ile beraberlik kusursuz. Her iki parça da muvaffakiyetle icra edildi.

O kadar ki, işte arzuyu umumî üzerine bütün konser bu akşam baştan aşağıya tekrar edilecek.

N.

Koro ve orkestra azasını davet

Konservatuar müdürlüğünden:

Koro ve orkestra konseri bu akşam Taksim Belediye kazinosunda tekrar edilecektir. Koro ve orkestraya dahil bütün azanın prova için bu sabah dokuz buçukta behemehal Taksim Belediye kazinosu salonunda hazır bulunmaları ehemmiyetle rica olunur.

SPOR

Sipahi Ocağında yapılan müsabakalar

Sipahi Ocağı tarafından tertib edilen mania atlama ve at terbiyesi müsabakaları çok heyecanlı bir şekilde cereyan etmiştir.

Mania atlama müsabakasına yedi kişi iştirak etmiş ve neticede Bayan Melâhat Aksel (Şehab) ile hatasız birinci, Kemal (Doğan) ile ikinci, futbolcu Nihad (Efe kızı)ile üçüncü olmuşlardır.

Dresaj müsabakasında Bayan Rongier birinci, Kohen ve Kemal Ayni ikinci olmuşlardır.

Müsabakalardan sonra derece alanlara mükâfat verilmiştir.

Eskrim birincilikleri

Bugün Taksimdeki Dağcılık kulübünde İstanbul eskrim birincilik müsabakaları yapılacaktır.

Müsabakalara saat 16 da başlanacaktır.

Pazar günü yapılacak maçlar

Pazar günü Şeref sahasında dört kulüb arasında hususi maçlar yapılacaktır.

İyi bir alâka göreceği ümid edilen bu maçların programı şu şekilde tanzim edilmiştir:

İ. Spor - Beyoğlu Genclik: Saat 10. Hakem: Şazi Tezcan.
Beşiktaş - Taksim Genclik: Saat 12. Hakem: Samih.

Atletizm hakemlerini davet

İstanbul bölgesi atletizm ajanlığından:

4 mayıs pazar günü Fenerbahçe stadında yapılacak dört şehir atletizm müsabakalarını idare edecek aşağıda isimleri yazılı hakemlerin saat 13 te lûtfen teşrif buyurmaları rica olunur:

Jale Taylan, Mübeccel Argun, Adil Giray, Tevfik Böke, Cemil Uzunoğlu, Firuzan Tekil, Dr. Nuri, Sadık Ceylân, Mecdi, İ. Bakır, C. Başaran, Neriman Tekil, Mufahham Elmen, Halûk Hekimoğlu, Yasumi, Agobyan, Musa Kâzım, Nazmi Tüfekçi.

Atletlerden de isimleri yazılı olanların saat 13 te hazır bulunmaları lâzımdır.

Giyaseddin, Faruk, Kostantin.

Bisiklet müsabakaları

İstanbul bölgesi bisiklet ajanlığından:

1 — Seri bisiklet yarışlarının beşinci ve sonuncusu 4/5/941 tarihine musadif pazar günü sabahı Topkapı - Silivri yolu üzerinde ve 150 kilometrelik bir mesafe dahilinde yapılacaktır.

2 — Yarışa tam saat 8,30 da başlanacaktır.

3 — Bu yarışa Bursa, Eskişehir ve Kocaeli bölgeleri bisikletçileri de iştirak edeceklerdir.

4 — Koşuya iştirak edecek bisikletçilerin hazırlanmış oldukları halde yarış saatinden evvel Topkapıda hazır bulunmaları ve isimlerini hakem heyetine kaydettirmeleri lâzımdır.

Geç kalanlar yarışa iştirak edemezler.

Güreş müsabakaları

İstanbul güreş ajanlığından:

1 — 4 mayıs pazar günü saat 14 te Mehmed Çoban, Ahmed Samsunlu ve Adnan Yurdaer takımları arasında güreş müsabakaları yapılacaktır.

2 — Tartı 11 den 12 ye kadar devam edecektir.

3 — İştirak edecek güreşçilerin yukarıda yazılı tartı saatinde Fatihte güreş kulübünde hazır bulunmaları tebliğ olunur.

Zayi — Ürgüb ilk okulundan almış olduğum şehadetnamemi zayi ettiğimden yenisini çıkaracağımdan eskisinin hükmü yoktur.

Ürgübden Yenicami mahallesinden Vezir oğullarından Mehmed Sabri oğlu Ahmed Derviş

Konser ve temsil

Eminönü Halkevinden:

4/5/941 pazar günü saat 17 de viyolonist Feyha Talayın iştirakile Evimiz orkestrası aylık son konserini verecektir.

Bu konsere gelmek istiyenler davetiyelerini Ev bürosundan almaları rica olunur.

***

Sarıyer Halkevinden:

1 — 3 mayıs 941 cumartesi günü saat 21 de Evimiz salonunda bir temsil verilecektir. Davetiyelerin Evimizden alınması.

2 — 4 mayıs 941 pazar günü saat 9 da Büyükdere ile Yeniköy arasında bisiklet teşvik yarışı yapılacaktır.

Yarışa girmek istiyenlerin Evimiz spor şubesine müracaatleri.

5/5/941 akşamı verilecek olan MUM SÖNDÜ temsili Bay Hazım Kömrükçü'nün devam eden rahatsızlığı hasebile 12/5/941 pazartesi akşamına tehir edilmiştir. Temsile saat 20 de başlanacaktır.

RADYO

Bu günkü program

8,00	Program	18,03	Cazband
8,03	Haberler	18,40	Türküler
8,18	Müzik (Pl.)	19,00	Konuşma
8,45	Yemek listesi	19,15	Saz
★		19,30	Haberler
13,30	Program	19,45	Konuşma
13,33	Müzik (Pl.)	19,50	Fasıl heyeti
13,50	Haberler	20,15	Rad. Gazetesi
14,05	Müzik (Pl.)	20,45	Şarkılar
14,20	Bando	21,15	Konuşma
15,00	Müzik (Pl.)	21,30	Orkestra
15,30	Konser	22,30	Haberler
★		22,50	Caz (Pl.)
18,00	Program	23,30	Kapanış.

YENİ ESERLER

İbni Haldun'un felsefesi

İş mecmuası neşriyatının sekizinci numarasını teşkil eden bu eser, Ziyaeddin Fahri tarafından kaleme alınmış ve Üniversite Kitabevince mevkii intişara konmuştur. Memleketimizde çok tanınmış olan bir islâm mütefekkirinin hayat ve fikirlerini anlatan bu eseri alâkadarlara tavsiye ederiz.

Kara İnci

Zonguldakta Kara İnci ismile on beş günde çıkmak üzere edebî bir mecmua intişara başlamıştır. İmtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü doktor Halid Taşman olan bu mecmua, İstanbulda çıkan bir çok edebî mecmualardan daha zengin ve temizdir. Mündericatındaki tenevvü, tab'ındaki güzellik dikkate değer mahiyettedir. Zonguldağın edebî sesini bütün yurda duyurmak gayesini güden bu yeni arkadaşa uzun ömürler dileriz.

Mevlid

Askerî müteahhidlerinden merhum Salâhaddin Rifatın ruhuna ithaf edilmek üzere 4 mayıs 941 pazar günü öğle namazından sonra Teşvikiye camiinde Mevlidi Nebevî kıraat ettirileceğinden merhumu tanıyanların teşrifleri rica olunur.

Doğum

Gazetemiz makinistlerinden Mehmed Kılıcerin dün bir kız evlâdı dünyaya gelmiştir. Ebeveynini tebrik, yavruya uzun ömür dileriz.

Âyini ruhanî

Devlet Demiryolları dördüncü işletme müdürlüğünde hareket başmüfettişi iken vefat eden Alkivyadis Kaldisin birinci senei devriyesi münasebetile istirahati ruhu için medfun bulunduğu Şişli Rum mezarlığı kilisesinde 4 mayıs 941 pazar günü saat 11 de bir âyini ruhanî icra edileceğinden merhumu sevenlerin ve arzu edenlerin teşrifleri rica olunur.

Kaldis ailesi

Alenî teşekkür

Sevgili babamız Refet Ömer Tagayın cenaze merasimine iştirak etmek lûtfunda bulunanlara, mektub ve telgrafla taziyet edenlere ayrı ayrı teşekküre imkân bulamadığımızdan gazetenizin delâletile minnet ve şükranlarımızın iblâğını rica ederiz.

Ailesi adına: Oğlu Şevket Ömer Tagay

ÖLÜM

Muhlis Paşa torunu Senedat müdürü merhum Said Beyzade Bay Salimin kızı ve tüccarlarımızdan Muhlis Barguç ve Yusuf Barguçun kızkardeşleri, Emlâkiş müessesesi sahiblerinden tümen emir subayı Bay Ekrem Göçmezin eşi Bayan Mergube Göçmez dün hayata gözlerini yummuştur. Cenazesi bugün ikindi namazını müteakib Teşvikiye camiinden kaldırılarak ailesi makberesine defnedilecektir.

Ailesine ve Emlâkiş müessesesine samimî taziyetlermizi sunarız.

Emlâkiş'ten

Arkadaşımız Ekrem Göçmezin saygı değer eşi Bayan Mergube Göçmezin vefatı sebebile kıymetli ölünün hatırasına hürmeten müessesemiz bugün kapalı bulunacaktır.

Bir muallimin vefatı

İstanbul Öğretmenleri Yardım cemiyeti reisliğinden:

Cemiyetimiz azasından Kadıköy yedinci ilk okul öğretmeni Şevki Esinduyu aramızdan maalesef ebediyen kaybettik. Kederli ailesine ve sayın arkadaşlara taziyetlerimizi sunarız.

İKİ ESİR

Yazan: *Lajos Zilahy* — 38 — Çeviren: *F. Zâhir Törümküney*

Kaç defa sokakta giderken rastgele bir adamı kocasına benzetmiş, kalbi çarparak arkasından koşmuştu. Hulâsa, nereye baksa, kimi görse, hep Peter'in hayalile karşılaşıyordu. Peter'in maddî ve manevî varlığı iliklerine kadar işlemişti.

Bir öğleden sonra kayınvaldesinin ziyaretine gitti. Bu ziyareti sırf bir nezaket eseri olarak yapmıştı. Çünkü; zaten üzüntüyle dolu kalbinin, başka insanların ye's ve ıztırablarını dinlemeğe tahammülü yoktu.

Peter'in annesi son zamanlara kadar âsabına hâkim oluyor ve kederini belli etmiyordu. Fakat son günlerde oğlunu tanıyanlardan kimi görse, derhal boşanıyor, ağlamağa başlıyordu Ruhunun derinliklerinde Miett'e karşı bir kin besliyor ve harbin patlamasının, oğlunun böyle kendinden ayrılmasının sebeblerini hep bu izdivacda buluyordu.

Pol de silâh altına alınmıştı. Fakat kendisine şimdilik Budapeştede bir vazife vermişlerdi. Genc adam, hayatta en çok sevdiği arkadaşı Peter'in annesini teselli etmeği, oğlunun yokluğunu ona unutturmağı kendisi için bir vazife addediyor ve türlü şaklabanlıklarla ihtiyar kadını avutmağa çalışıyordu.

Miett odaya girdiği zaman, kayınvaldesini ziyarete gelmiş olan iki kadınla karşılaştı. Hiç tanımadığı bu iki kadın Miett'e gayet soğuk muamele ettiler. Miett yarım saat kadar oturduktan sonra bunların ana, kız olduklarını anladı. Kayınvaldesi, kızın etrafında pervane gibi dönüyor, ona nasıl ikram edeceğini bilemiyordu. Adının Aranka olduğunu öğrendiği bu kızın nazarları, orada oturduğu müddetçe Miett'in üzerinden ayrılmadı. Bununla beraber bu kızın kendisine karşı nihayetsiz bir nefret beslediğinin Miett farkında bile olmadı.

Miett bütün hüsnüniyetine rağmen kayınvaldesinin evinde bir saatten fazla oturamadı. İçine bir sıkıntı bastı. Nihayet sudan bir mazeret icad ederek kalktı. Onun gitmeğe davrandığını gören Madam Vaynik ile kızı geniş bir nefes aldılar. Çünkü; orada oturduğu müddetçe doğru dürüst bir çift lâkırdı bile konuşamamışlardı. Miett çok zarif konuşmasını bilen bir kadındı. Fakat karşısındakilerin onunla ahpablık etmekten çekindiklerini görünce, tabiatile susmuştu. Bir hissikablelvuku ona, bu kızın bir zamanlar rakibi olduğunu da anlatmıştı. Ancak, bu kabil kızların kendisine hiç bir vakit tehlikeli bir rakib olamıyacaklarından emin olduğu için bu mevzu üzerinde fazla durmadı. Ayrılırken kayınvaldesinin elini öptü ve:

— Anneciğim, dedi, babamın çok selâm ve hürmetleri var. Yakında o da ziyaretinize gelecek. Maamafih siz onun gelmesini beklemeyiniz. Her zaman buyurunuz, bekleriz!

Madam Vaynik ile kızına soğuk, fakat mütebessim bir çehre ile elini uzattı. Kapıdan çıkarken, tekrar kayınvaldesine döndü:

— Anneciğim, postaların çok intizamsız işlediğini söylüyorlar. Olur ki, siz benden evvel mektub alırsınız. Bu takdirde lûtfen bana bir haber gönderirseniz, minnettar kalırım. Çünkü, meraktan çıldıracağım!

Sokağa çıktığı zaman saat altıya geliyordu. Ilık bir eylûl akşamıydı. Villâların bahçelerinden ruha ferahlık veren çiçek kokuları yayılıyordu. Eve, doğru yoldan gitmedi. Canı biraz dolaşmak istiyordu. Hem temiz hava almağa ihtiyacı vardı. Âsabı fevkalâde gerilmişti. Hadnaç sokağının dönemeçli yollarından yukarı doğru tırmanmağa başladı. Niyeti tepeden dolaşarak arka yola inmekti. Arada bir duruyor, neş'e içinde cıvıldıyan, oynıyan çocukları seyrediyordu. Küçük bir meydanlıkta on, on iki yaşlarında çocuklar toplanmışlar futbol maçı yapıyorlardı.

Miett şemsiyesini açtı. Akşam güneşi son hararetini saçıyor, âdeta insanın ensesini kavuruyordu. Yolun sol tarafında villâlar sıralanmıştı. Sağ tarafı ise tamamen açıklıktı. Karşıdan akşam gezintisine çıkmış kadınlı, erkekli oldukça kalabalık bir grup geliyordu. Yanından şık bir otomobil korna çalarak geçti. Miett durdu. Doktor Vargaların Gellirt dağındaki villâlarından tarafa baktı. Birdenbire aklına Peterle birlikte villâya gittikleri gün geldi. Gözlerini yumdu. O gün geçen hâdiseler hayalinde en ince teferrüatile canlandı. Bir anda kalbini derin bir hüzün kapladı. Ağlamamak için kendine hâkim olmağa çalışıyordu. Bu saniyede, koca dünyada kendini yapyalnız hissediyordu. Bilhassa bugünkü ziyaretten sonra kayınvaldesile aralarında ne derin bir uçurum bulunduğunu daha iyi anlamıştı. Son zamanlarda Madam Varga ile olan dostluk ve samimiyetleri de bir hayli zayıflamıştı. Bu kadının bütün benliğine hâkim olan hududsuz bir gururu vardı. Fakat o, bunu iyi kalblilik maskesi altına bürünerek büyük bir maahretle gizlemesini biliyordu. Ancak Miett hayat hakkındaki tecrübeleri artıp, insanları tanımak hususundaki bilgisi derinleştikçe, Madam Varga'nın sahte tavırlarla etrafındaki saf insanları aldattığını sezmeğe başlamış ve bunun neticesi olarak yavaş yavaş, bir vakitler bir anne gibi sevdiği bu kadından soğumağa başlamıştı. Bu itibarla Miett kalbine çöken üzüntülerini anlatacak, derdleşecek, yakın bir insandan tamamile mahrum kalmıştı. Genc kadının kalbini üzen diğer bir derdi daha vardı. Babasını merak ediyordu. Son günlerde babası, birdenbire çökmeğe ve zayıflamağa başlamıştı. Artık eskisi gibi kendine bakmıyor, sakalile hemen hiç meşgul olmuyordu. Gözlerindeki neş'eli parıltılar da kaybolmuştu. Sofrada daima önüne bakıyor, alnındaki buruşukların artmasından derin derin düşündüğü seziliyordu. Miett, ilk zamanlarda, babasının ortalığın hali yüzünden bu vaziyete düştüğünü zannediyor ve yakında harb bitince, babasının da eski neş'e ve sıhhatini iktisab edeceğini nazarı itibara alarak müteselli oluyordu. Fakat, gün geçtikçe, babasındaki bu değişikliğin sebeblerini büsbütün başka cihetten aramak lâzımgeldiği kanaatine varıyordu. Babasının yaşı iyice ilerlemişti. Kalbinde, ciğerlerinde veya herhangi bir yerinde onu günden güne çökertecek bir hastalığın bulunması çok muhtemeldi. İşte bu ihtimal ve günün birinde babasını kaybetmek korkusu Miett'in aklını başından alıyordu.

Güneş yavaş yavaş batıyor ve akşamın alaca karanlığı ortalığı kaplıyordu. Hava gittikçe serinleşiyordu. Miett dağ yolunun kenarındaki bir tahta kanapeye oturdu. Şemsiyesini de boylu boyuna yanına uzattı: Gözlerini uzaklara dikti. Peter'i düşünüyordu. Kocası acaba şu saniyede nerede bulunuyordu? Rusya nasıl bir memleketti? Bu memleket hakkındaki bilgisi pek noksandı. Peter'in esir düştüğünü öğrendiği günden itibaren, Rusya hakkında bir fikir edinebilmek için, macarcaya çevrilmiş ne kadar Rus romanı, seyahat hatıraları varsa, hepsini toplamıştı. Günün ekseri saatini bunları okumakla geçiriyordu. Fakat ne Tolstoy'un, ne Çehof'un, ne de Gonçarof'un eserlerinde aradığı, öğrenmek istediği malûmatı bulabiliyordu.

Gri kostümlü bir erkek yaklaştı. Gözlerini, tahta kanapenin üzerine uzatılmış şemsiyeye dikerek, şapkasını çıkardı:

— Müsaade eder misiniz?

Miett hiç sesini çıkarmadan, şemsiyesini kaldırdı. Bir saniye erkeğin yüzüne baktı. Yabancı adam, sırnaşık bir tebessümle, tahta kanapenin öbür ucuna yerleşti. Miett bu simayı tanır gibi olmuştu. Hafizasını yokladı. Hadnaç sokağından tepeye doğru tırmanırken onu iki defa gördüğünü hatırladı. Bu adam, biraz evvel onunla ilk defa karşılaştığı zaman, durmuş ve uzun uzun yüzüne bakmıştı. Sonra hızlı adımlarla yanından geçmiş ve başını çevirip çevirip gözlerini aramıştı. Miett, o vakit onun bu lâübali hareketlerine ehemmiyet vermemiş, yoluna devam etmişti. Fakat, şimdi bu kadar boş yer varken, gelip yanına oturmasına sinirlenmişti.

Başını çevirdi. Asabileştiğini, onunla alâkadar olduğunu hissettirmek istemedi. Bir lâhza derhal buradan kalkıp gitmeği tasarladı. Fakat, sonra bu fikrini beğenmedi. Böyle birdenbire kalkıp gitmesi bu adamın cesaretini arttırabilir ve onu peşinden takib etmeğe teşvik edebilirdi.

Yabancı adam, bir kaç dakika süren bir tereddüd devresi geçirdikten sonra, heyecandan titreyen bir sesle söyledi:

— Affedersiniz, Hanımefendi... Her şeyden evvel hakkımda kötü bir hüküm vermemenizi rica ederim... Öyle zannediyorum ki, sizinle evvelce bir yerde tanışmıştık... Fakat nerede olduğunu, şimdi pek iyi hatırlıyamıyorum...

Miett sükûnetle başını kaldırdı. Gözlerini sert bir bakışla erkeğin yüzüne dikti.

(Arkası var)